

BÖLÜM 16

MAKALE YAZIMI SIRASINDA KULLANILMASI ÖNERİLEN KONTROL LİSTELERİ

Ersin NAZLICAN¹

Musa ŞAHİN²

GİRİŞ

Literatüre giren, ulusal ve uluslararası bilimsel dergilerde yayınlanan çalışmaların son yıllarda sayıca artması ile bazı endişeler ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarda kullanılan yöntemlerin eksik aktarılması, bulguların tam olarak yansıtılmaması ya da seçilerek verilmesi; çalışmaların değerlendirilmesini; açıklığını, bütünlüğünü, şeffaflığını ve okuyucunun temel bilgileri kavramasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca sunulan kanıtlara olan güveni azaltmaktadır (1-3) Araştırmalarda sarf edilen zaman, emek ve kaynaklar, hasta tedavisi ya da politika çözümleri üzerine etki gösterecekse; raporlamanın tam ve kapsamlı olması göz ardı edilemez (4). Raporlamanın geliştirmesine yönelik çabalar 1990'lı yıllarda desteklenmiştir. Araştırmacıların, uzun yıllar çalışmacıların projeleri kötü raporladıklarını göstermeleri üzerine; raporlama kılavuzlarının geliştirilmesini amaçlayan girişimler başlamıştır (2).

Çalışma türüne göre belirli standartların kullanılmasının, çalışmaların güvenilirlik ve kalite seviyelerini arttıracığına yönelik düşünceleri tetikleme ile çalışma tasarımlarına göre düzenlenen kılavuzların önerilmesi fikri ortaya çıktı. Bunun sonucu olarak, süreçleri daha tek tip hale getirmek için; çeşitli çalışma türlerinin raporlanmasında, çalışma tiplerine göre uygun kılavuzlar geliştirildi (5). Metodolojistler ve dergi editörleri tarafından çalışma desenlerine uygun olarak türetilen kılavuzların ilki olan CONSORT' u, daha sonra PRISMA, STROBE, STARD, ARRIVE, CARE, GRRASS, TREND gibi birçok önemli kontrol listeleri takip etti. Sunulan kontrol listeleri, rapor hazırlamak ve değerlendirmek isteyen yazarlar, dergi editörleri ve okuyucular için paha biçilmez bir rehberlik kaynağı sağlar (4).

¹ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi Halk Sağlığı AD., e.nazlican@gmail.com

² Uzm. Dr., Sağlık Bakanlığı Adana İl Sağlık Müdürlüğü, dr.musasahin@hotmail.com

Başlık	Öge	Kontrol Listesi Öğelerinin Tanımı
	9.	Ölçümlerin/değerlendirmelerin bağımsız olarak yapıp yapılmadığını belirtin
	10.	İstatistiksel analizleri açıklayın
Sonuçlar	11.	Dahil edilen mevcut değerlendirici ve denek/obje sayısını ve gerçekleştirilen tekrarlı gözlemlerin sayısını belirtin
	12.	Değerlendiricileri ve denek örnekleminin özelliklerini tanımlayın (ör. eğitim, deneyim)
	13.	İstatistiksel ölçüm belirsizliği de dahil olmak üzere güvenilirlik ve uyum sonuçlarını bildirin
Tartışma	14.	Sonuçların pratik uygunluğunu tartışın
Yardımcı materyal	15.	Mümkünse sonuçların detaylarını sunun (örneğin çevrimiçi)

SONUÇ

Standardize edilmiş raporlama; çalışmaların yapısını standardize etmek, sağlık araştırmalarının kalite ve şeffaflığını geliştirmek, bilimsel çalışmalar için dergi hakemlerinin ve editörlerinin makale değerlendirme sürecinde ve araştırmacılar için de yaptıkları çalışmaları, standart bir formatta raporlayabilmeleri açısından isteğe bağlıdan ziyade yaygın hale getirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Demir E, Yavuz Y, Ateş C, et al. STARD 2015 Kriterlerinin Türkçe Uyarlaması; Tanı Doğruluğu Çalışmalarının Raporlanması İçin Bir Kılavuz. *Türkiye Klinikleri Journal of Biostatistics*. 2019; 11(2).
2. Von Elm E, Altman DG, Egger M, et al. The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) statement: guidelines for reporting observational studies. *Bulletin of the World Health Organization*. 2007; 85: 867-872.
3. Sporbeck B, Jacobs A, Hartmann V, et al. Methodological standards in medical reporting. *JDDG: Journal der Deutschen Dermatologischen Gesellschaft*. 2013; 11(2): 107-120. doi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ddg.12000>
4. Mundi R, Chaudhry H, Singh I, et al. Checklists to improve the quality of the orthopaedic literature. *Indian journal of orthopaedics*. 2008; 42(2): 150. doi:10.4103/0019-5413.40251
5. Dewey M, Levine D, Bossuyt PM, et al. Impact and perceived value of journal reporting guidelines among Radiology authors and reviewers. *European radiology*. 2019; 29(8): 3986-3995.
6. Gagnier JJ, Kienle G, Altman DA, et al. The CARE Guidelines: consensus-based clinical case reporting guideline development. *Journal of Medical Case Reports*. 2013; 7: 223.
7. Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, et al. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *Annals of internal medicine*. 2009; 151(4): 264-269.
8. Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *International Journal of Surgery*. 2021; 88: 105906. doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>

9. Bossuyt PM, Reitsma JB, Bruns DE, et al. The STARD statement for reporting studies of diagnostic accuracy: explanation and elaboration. *Annals of internal medicine*. 2003; 138(1): W1-12. doi:10.1373/49.1.7
10. Bossuyt PM, Reitsma JB, Bruns DE, et al. STARD 2015: an updated list of essential items for reporting diagnostic accuracy studies. *Clinical chemistry*. 2015; 61(12): 1446-1452. doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.h5527>
11. Des Jarlais DC, Lyles C, Crepaz N, et al. Improving the reporting quality of nonrandomized evaluations of behavioral and public health interventions: the TREND statement. *American journal of public health*. 2004; 94(3): 361-366. doi: 10.2105/ajph.94.3.361
12. Moher D, Schulz KF, Altman DG. The CONSORT statement: revised recommendations for improving the quality of reports of parallel-group randomised trials. *Lancet*. 2001;357:1191-4.
13. Kilkenny C, Browne WJ, Cuthill IC, et al. Improving bioscience research reporting: the ARRIVE guidelines for reporting animal research. *PLoS biology*. 2010; 8(6): e1000412.
14. Kottner J, Audigé L, Brorson S, Donner A, Gajewski BJ, Hróbjarttson A et al. Guidelines for reporting reliability and agreement studies (GRRAS) were proposed. *J Clin Epidemiol*. 2011; 64: 96-106. doi: 10.1016/j.jclinepi.2010.03.002